

guendas, silentium aureum et omnium efficacax medium videtur? nonne verbum lene potius quam amarum iras conterit? « Verbum dulce multiplicat amicos et mitigat inimicos: et lingua eucharis in bono homine abundat (1). »

51. Quod si nos ipsi in errore fuimus, non occidat sol super iracundiam nostram, parati simus statim aliorum offensis ignoscere, et facile de nostris veniam petere; culpam nostram fateamur, hominis est enim errare, christiani autem viri errorem recognoscere et fateri. Potissimum suspiciones cavendæ, et ut temeraria vitemus judicia, potius fratrem nostrum adæamus, eumque interrogemus, ut concordie charitate omnia fiant, et si quid offenderit corrigatur. Denique Ecclesiastici consilium sequamur: « In multitudine presbyterorum prudentium sta: et sapientiæ illorum ex corde conjungere; ut omnem narrationem Dei possis audire, et proverbia laudis non effugiant a te. Et si videris sensatum, evigila ad eum, et gradus ostiorum illius exerat pes tuus (2). »

(1) Eccle. vi, 5.

(2) Eccle. vi, 35, 36.

CAPUT II.

DE ORDINATA ET PERFECTA SACERDOTIS VITA PRO UNOQUOQUE TEMPORE.

1. Quæ hactenus de officiis præstandis breviter exposuimus, totum sacerdotalis vitæ et perfectionis genus respiciunt, ac ratione quadam generali dirigunt, ut de virtute in virtutem ascendamus et sancti simus, quia Deus sanctus est, nobisque potissimum hanc suam sanctitatem imposuit. Sed necesse imprimis est ut juxta singulas vitæ actiones vitam ipsam moderemur, et ordine quodam digeramus, ex his enim singulis actis perfecte exaratis, totius vitæ perfectio exsurgit.

2. « Spiritualis et religiosa vita nihil aliud est quam quædam bonorum operum series, catenaque virtutum, in qua, si ejus monitis acquiescimus et secundum ordinem nobis præscriptum vivimus, a mane usque ad vesperam, et a vespere usque ad mane, sanctis virtutum operibus occupamur, et non interruptis passibus in perfectionem et in celestem patriam tendimus. Nam vita hæc omnia quæ a ratione et Dei lege discordant, potenter ablegat, quæcumque bona, quæcumque sancta, quæcumque perfecta sunt, vocat: media vero, sive indifferentia, ita

condit et perficit, ut in bona et præmio digna convertat (1). »

3. Cum non pro vitæ spiritualis tyronibus hoc opus perfecimus, sed pro hujus vitæ ducibus et magistris, ecclesiasticis virisque religiosis, contenti sane erimus singulis actionibus in vita sacerdotali complendis, brevia quædam monita addere, quæ uniuscujusque rei non sane absolutam, sed communem perfectionem decernunt; absoluta enim perfectio aliunde desumi debet, quam ex methodica quadam agendi ratione. Nam cum aliquem Deus ad absolutam agendi perfectionem vocat, ipse methodum et actus hujus perfectionis proprios suggerit, quos, Deo inspirante et gratiam largiente, anima sequitur in via illa, quæ superne demonstratur. Igitur primum de iis quæ quotidie facienda agemus, deinde de aliis quæ in diversis anni partibus perficiuntur.

I.

Pro quolibet die.

§ I.

De hora surgendi.

1. « Deus, Deus meus, ait S. David, ad te de lucevi gilo (2), » nempe prima hora, sum-

(1) Alvarez de Paz S. J. de Vita relig. instit. Proœmium.

(2) Psalm. LXXI, 1.

mo mane, solis ortum præveniens surgebat, non a solis radiis coactus. Hunc agendi morem sacerdos, qui Deo vivit, sequi debet, ut pro tempore vel orientem solem vel etiam auroram præveniat: « grave est enim, si te otiosum in stratis radius solis orientis inveniendo pudore conveniat: et lux clara feriat oculos, somnolento adhuc torpore depressos (1). » Sex vel septem horæ satis superque sunt, ut vir jam ætate maturus a diei laboribus quiescat et corporis vires somno reficiat. Igitur si nonam vel decimam vespertinam horam ad cubitum eundem præscribimus, facile vel auroram vel ipsum solem præveniemus. At statim hora præscripta surgendum, ne matutinus dæmon occurrat, et inertia membra ac pigritia obruta ad malum provocet.

2. « Cum evigilas, statim omnes cogitationes tuas abjice de corde tuo, somnia potissimum quæ somniasti in nocte, quibus te diabolus vellet occupare. Primitias cogitationum tuarum offer Deo, et cogitationes vanas, quæ tunc maxime infestant mentem, a te abjicias: ex hoc eris ad omne tempus devotior et expeditior tota die (2). » Quod fit si, nomine Dei et Mariæ invocato, nos statim saluberrimo signo crucis signemus, oculos ad Deum et cor convertamus, eique jam

(1) S. Ambr. serm. 19 in Psalm. cxviii.

(2) S. Bonav. de Instit. novit. p. 3, c. 4.

ex primo illo diei momento omnia nostra, cogitationes, desideria, verba, opera ex recta intentione, ad ejus gloriam offeramus, quo fiat ut deinceps jam Dei sint: « Non nobis, Domine, non nobis, sed nomini tuo da gloriam (1). »

3. Juvat etiam, hoc ipso horæ momento, tentationes supervenientes præoccupare, Deo firmiter proponendo fore ut suæ gratiæ ope non modo lethales, sed etiam veniales deliberatas culpas vitemus: « Promitto me gratia tua adjutum, nunquam, nunquam te offensurum, semper, semper te amaturum. » Denique mente recolat sacerdos meditationis faciendæ jam a vespere paratum argumentum, et suaviter de eo spiritum occupet, dum vestibus modeste, Deo præsentem et angelo suo duce, se induit.

§ II.

De precibus matutinis.

4. Nemo Christi fidelis, qui pie vivit, a precibus matutinis quotidie recitandis abstinere, ut diei primitias seque Deo consecret: mirum sane esset si presbyter id obire negligeret. Locus hic non est de orationis necessitate et fructu aliquid referre: alibi de orandi modo plurima dicta sunt. Multi extant libelli, etiam pro religiosis et eccle-

(1) Psalm. cxiii, 1.

siasticis viris, ex quibus preces summo mane recitandæ desumi possunt. Compendiose hic adnotare juvat quinque actibus maxime hujusmodi preces comprehendendi, videlicet *adorationis, gratiarum actionis, oblationis, contritionis et petitionis.*

5. *Adoratio* religionis actus est proprius et verus, quem uni Domino tribuere tenemur, ut summam ejus excellentiam profiteamur, nos ipsi subjiciendo ut supremo omnium Domino. Ut vero hic actus, ut par est, concipiatur, oportet: 1° mente perpendere atque Dei potentiam et magnitudinem aestimare, necnon sublimia ejus attributa, infinitamque sanctimoniam, eumque ut omnium principium, omniumque conservatorem et gubernatorem providentem habere; 2° animo despectum nostri concipere, nosque coram tanta majestate vilissime pendere, instituta comparatione inter nostram infirmitatem Deique absolutam omnipotentiam et virtutem; 3° vehementi voluntatis affectu, ex priore consideratione orto, nos ipsos in Deum ferre; 4° exteriori corporis vultusque demissione, hunc animi affectum palam facere.

6. *Gratiarum actio* necessaria est, ut gratos nostros animi sensus Deo ostendamus, pro tot tantisque, etiam præcedenti nocte, necnon ab initio vitæ nostræ beneficiis ab ipso receptis. Sane omni horæ mo-

mento, quin recogitemus, insignibus a Deo cumulamur donis: nonne igitur decet ut, juxta Pauli apostoli præceptum, gratias ipsi agamus, maxime diei exordio? Breviter mente recolamus, quæ Deus pro nobis egerit in creatione, in redemptione, in nostrarum animarum sanctificatione, in danda ad statum sacerdotalem vocatione; quæ agit nos conservando, nobiscum cooperando, cum providentia sua naturali, tum supernaturali. Hæc si animo beneficia volvimus, difficile voluntati non erit in gratiarum actionis actus magno affectu erumpere.

7. Præstat nunc ut omnium nostrum *oblacione* eadem Deo offeramus, quæ ipse benigne et generose largitus est; bona scilicet corporis et animæ, facultates spiritus, dona externa atque interna, actus quoque mentis, voluntatis et cordis, ut ipse de nobis prout vult disponat. Oblatio hæc duobus primis adorationis et gratiarum actionis actibus respondet, eorumque est externus actus seu expressio, verumque sacrificium, quod Deo debemus, et congrua ex gratitudine remuneratio. At sicut antiquæ victimæ coram Deo destruebantur, ita necesse est ut oblatio nostri non amplius repetatur; Domini enim sumus.

8. *Contritio* tamen hic necessario sequitur. Etenim cum sæpe hanc nostri oblacionem fecerimus, deordinato eorum usu, quæ

Dei erant et cui sponte obtulimus, ob fragilitatem qua circumdati sumus, in multis sæpe deliquimus. Fiat ergo contritionis actus ex amore conceptus, nempe non ex pœnarum timore aut ex peccati turpitudine, sed quia Deus bonus est, pater est, magnus est et dignus amore, non odio atque offensa; cum veræ emendationis proposito, iisdem ex motivis concepto. Ad hanc obtinendam contritionem actus fidei, spei et charitatis emittantur, unde contritio facile sequetur.

9. Restat ut *petitio* fiat, quæ eliciatur, quia Deus bonus et misericors est, ac nos ad orandum generosa promissione cogit omnia concedendi, quæ in nomine Christi petamus; et quia miseri et indigentes sumus, quare ex Dei clementia et bonitate bona omnia et auxilia exspectamus. Oremus ergo pro Ecclesia, pro ejus Prælati, pro civilibus Magistratibus, pro necessitatibus publicis et pro privatis familiæ nostræ, pro nobis, pro amicis et proximis quibuscumque; exposcimus imprimis spiritualia bona, deinde temporalia, si ita Deo placeat, ut iis saltem mediocriter fruamur.

10. His actis, ne obliviscamur intercessores et advocatos adhibere B. Virginem Mariam matrem nostram, S. Josephum, Angelum custodem, Patronos nostros et alios quoscumque, ut pro nobis efficaciter orent: quid enim oratio nostra prodesse

poterit, si ipsi pro nobis non orant? ipsi amici Dei sunt, eis Deus cœli terræque thesauros commisit, veluti suarum ædium cœlestium eleemosynarum dispensatoribus.

§ III.

*De Meditatione, de Ss. Missæ sacrificio,
de Officio divino.*

11. Cum plura de his superius dixerimus, satis est si hic pauca addamus, quæ vulgo in Statutis diœcesanis commendantur. Si « desolatione desolata est omnis terra, quia nullus est qui recogitet corde » quanto magis desolabitur sanctuarium Dei, cum sacerdotes mentalis orationis neglexerint exercitium, quod ceteros docere tenentur, et quo ipsorum animi Spiritui sancto intime conjungendi sunt, ut ex fonte hoc hauriant lumina, vires et solatia, quibus ad bene implenda munia sua indesinenter opus habent. Ergo quisque clericus firmiter sibi proponat, primis diei momentis, saltem per tertiam partem horæ, orationi mentali seu meditationi vacare, et cum summo mane impeditus fuerit, quamprimum supplere (1).

12. Nemo offerat Missæ sacrificium sine prævia pia præparatione. Rubricæ Missalis romani, quæ in ipso celebrationis actu sine peccato omitti non possunt, diligenter ser-

(1) Stat. diœc. leod. Tit. 1, c. 2, art. 1.

ventur. Temporis spatium impendendum celebrationi Missæ privatæ (etiam pro defunctis) ex unanimi scriptorum opinione, saltem debet ad tertiam horæ partem pertingere, neque horæ dimidium excedere. Peracto missæ sacrificio, sacerdos in summa animi recollectione, aliquamdiu gratiarum actionem perficiat, sive in ipsa ecclesia, sive in sacristia. Tandem meminerint sacerdotes istius dicti S. Caroli Borromæi: « Missæ sacrificium quotidie offerre non prætermittant, nisi legitima causa impediatur (1). »

13. Recordetur qui breviarium seu divinum officium recitat se nomine Ecclesiæ et tamquam deputatum ab illa, pro justis, pro peccatoribus, pro publicis necessitatibus coram divina Majestate preces fundere. Congruum est mane, post orationem mentalem sive simul, sive divisim, *Horas parvas*; post meridiem, nisi aliter notetur, *Vesperas et Completorium*; sub vespere vero *Matutinum cum Laudibus* recitare (2).

§ IV.

De corporis refectioe.

14. Post missæ celebrationem et divini officii recitationem, sacerdos studiis vel ministeriis sacris operam dare meminerit, de quibus abunde in hoc opere loquuti sumus,

(1) Stat. diœc. leod. tit. 1, c. 2, art. 1.

(2) Ibidem.

et solitudinem amare, quæ ejus dignitati convenit, ne secularium hominum instar horas integras frustra terat, amicorum domos vel urbis vias perlustrando. Antequam corporis refectioni se tradat cogitet illud D. Pauli: « Sive manducatis, sive bibitis, sive aliud quid facitis, omnia in gloriam Dei facite (1), » et tantisper colligat se, ut suam intentionem recte dirigat, quia non ad gulam satisfaciendam, sed ad vires reficiendas cibum sumere necesse est. Unde S. Augustinus: « Si quod manducas et bibis, ad refectionem corporis sumis, reparationemque membrorum, gratias agens ei, qui tibi præbuit mortali et fragili ista supplementorum solatia, et cibus tuus et potus tuus laudat Deum (2). »

15. Hæc proxima præparatio efficiet, ut attente ac devote preces ante cibum sumendum recitentur, ipsisque epulis benedicatur, quæ Dei benedictiones et dona sunt; necnon ut magna cum incessus gravitate, ut Dei ministros decet, mensæ assideant sacerdotes, intemperantiamque atque in omnibus effusionem effugiant. Quid enim magis scientiæ et pietati inimici sunt, quam crapula et ebrietas? « Ne igitur graventur corda nostra in crapula et ebrietate (3) » monet Dominus; sobrii in cibus sumendis simus,

(1) I. ad Cor. x, 30.

(2) S. Aug. in Psalm. cxlvi.

(3) Luc. xxi, 34.

et juxta Apostoli præceptum, utamur *modico* vino propter stomachum (1), adeo ut non modo corpus et mentem non fatigemus, sed ut post refectionem facile etiam sit orare et cum Deo colloqui.

16. Quin imo religiosi et ecclesiastici viri est aliquantulum in unaquaque refectione corpus et gulam affligere et moderari. Quapropter nihil de iis quæ ad manducandum apponuntur elato ore despiciatur, sed grato animo quasi donum et eleemosyna a Deo oblata suscipiatur; ne indignemur siquidpiam male conditum sit, aut aliquid nobis desit; ne cibos singulares, suaviores et delicatiores affectemus; ne in cibo et voluptate ex gustu capta toti simus, sed interdum pauperes Christi præ mente habeamus et Christum ipsum, qui sæpe in vita et tandem moriens famem et sitim pro nobis tulit.

17. Compotationes in privatis ædibus sive laicorum, sive etiam quorundam sacerdotum, sui status dignitatis et sanctitatis haud memorum, sine ullo humano respectu fugiant et deserant omnes viri ecclesiastici et religiosi. — Seposito etiam in vino intemperantiæ periculo, meminerint Sacerdotes varia concilia statuisse: « Clericos in quocumque gradu constitutos, laicorum convivia et nimiam eorum familiaritatem, unde clericorum vilescit auctoritas, declinare et

(1) I. ad Tim. v, 23.

fugere debere (1); » S. Hieronymum vero scripsisse: « Convivia tibi vitanda sunt secularium, facile contemnitur clericus, qui sæpe vocatus ad prandium, ire non recusat. Nunquam petentes, raro accipiamus rogati (2). » — « Unde omnes paterno affectu hortamur, ut in frequentandis hisce conviviis non tantum parci, sed maxime cauti sint (3). » Denique « sacerdotes amicis suis convivia non parent, nisi modesta ac moderata, tam quoad numerum convivarum, qualitatem ac numerum ciborum et vinorum, quam ipsam durationem (4). »

§ V.

De conversatione et corporis relaxatione.

18. Præstat ut interdiu corpori et animo laboribus defatigatis quies aliqua et relaxatio dentur, non ut otio et naturali pigritiæ satisfiat, sed potius ad naturalem fracti corporis somnolentiam excutiendam, ad animum nimia contentione jam obtusum divagandum, ad vires promptiores et ad laborem vegetiores comparandas. Christus ipse aliquando discipulos suos ad quiescendum per aliquod breve temporis intervallum invita-

(1) Conc. Ravenn. III, an. 1314. — Aquil. an. 1596.

(2) S. Hier. ad Nepot.

(3) Stat. diœc. leod., tit. 1, c. 3, art. 3.

(4) Decr. Card. Sterkx arch. mechl., an. 1852.

bat. Aptius quieti, conversatiui et relaxationi tempus concedendum illud est, quod corporis refectionem sequitur, quia ad graves resumendas occupationes ineptissimum esse videtur. Cavendum tamen est ne dum corpus et animus tantisper relaxantur, spiritus ipse viribus attenuetur, animus in pietate defervescat, atque vulnerata anima ex immoderatis relaxationibus egrediamur.

19. Orent igitur imprimis religiosi et ecclesiastici viri cum S. Davide: « Pone, Domine, custodiam ori meo et ostium circumstantiæ labiis meis, non declines cor meum in verba malitiæ (1). » Hac prece roborati videntur *obloquia vana*, quia « de omni verbo otioso reddet unusquisque rationem (2); » fugiant ut pestem *mendacia*, quia « Abominatio est Domino labia mendacia (3); » caveant potissimum ne alterius famæ *detrahant*, gravissimumque sibi aliisque malum procurant; non sint *citati lingua*, neque *irrisoribus* se misceant, nec verbis unquam *contentant*. Hæc sane Dei sacerdotem dedecent, qui omnibus exemplo esse debet, cum gravitate sermonis, tum actuum prudentia et modo. Multa sunt, de quibus sermones suaviter et delectabiliter misceri possunt, quæ animum recreant et neminem lædunt. Profecto auctor non sum, ut relaxationis tempore

(1) Psalm. cxi, 3.

(2) Matth. xii, 36.

(3) Prov. xii, 22.

scientificæ vel severiores disputationes serantur, quæ caput obtundunt quin animum levent: attamen infinita prope sunt colloquiorum argumenta, quibus sine contentione et fastidio animus jucunde quiescit.

§ VI.

De lectione pia.

20. Statuta omnia ecclesiastica clericis commendant ut, præter meditationis horam, aliquod temporis spatium ad piam lectionem quotidie peragendam impendant. Hoc ipsum exercitium laicis fidelibus nos commendamus, qui non minimum ex eo fructum desumunt: quid mirum si clericis præscribatur, quibus Paulus intonat: « Attende lectioni? » Pia vero intelligitur lectio, qua mysticos libros, sanctorum vitas, spirituales tractatus evolvimus, non quidem præcipue ut rerum ad spiritum pertinentium notitiam acquiramus, sed multo magis, ut earum gustum et affectum quæramus. Hic mos religiosi viri ex sui cujusque Institutû regule imponitur, ecclesiasticis autem, ut diximus a Statutis commendatur (1). » Hic mos absque dubio tum indoctis, tum doctis viris utilis- simus esse videtur, cum de doctissimis Ecclesiæ viris, de S. Augustino, de S. Jo. Chrysostomo, de S. Basilio, de S. Bonaventura,

(1) Statut. disc. leod. Tit. 1, c. 2, a. 1.

de S. Thoma et de aliis quamplurimis legamus id constanter egisse. Ceterum, hæc lectio alterius generis animæ relaxatio est, qua suaviter et sine contentione, quæ in gravioribus studiis habetur, et cognitiones non paucas adipiscimur et ad pietatis sensus inducimur.

21. Operæ tamen pretium ducimus aliquas hinc leges subjicere, quibus fructuosa ejusmodi lectio evadat.

1° Medium efficax ad hanc lectionem utilem reddendam est, ut desiderio ex ea proficiendi nosque corrigendi incipiamus: desiderium hoc efficit ut magno ardore atque attentione perficiamus.

2° Præparet se presbyter perbrevis oratione ex. gr. ad Spiritum sanctum: « Spiritus sancti gratia illuminet sensus et corda nostra. Amen; » ad beatam Virginem: *Ave Maria* etc., « Sedes sapientiæ, adjuva me. »

3° Libros seligat qui sint probati, solide et vere pie conscripti, non autem qui curiosa sectantur. Nec omittat quotidie saltem caput e libris Scripturæ sanctæ legere, et caput ex pretiosissimo, post Evangelium, *Imitationis Christi* libro.

4° Neque librum identidem sine causa vel quotidie mutet: fortuita namque lectio, ait alicubi S. Bonaventura, et quasi casu reperta non ædificat, sed reddit instabilem animum.

5° Non legat theoretico sed practico quo-

dam modo, atque ita ut verba quæ legit Dei esse putet, legemque divinam docere, quæ non modo cognosci sed impleri debeat.

6° Propterea lectionem hanc frequens interrumpat mentis elevatio in Deum et animi affectus, necnon reflexio aliqua practica, qua faciliores utilioresque fructus retrahamus.

7° Non immoderata sit lectio, ne animus fatigatus serius ad illam redire nolit: sed potius librum relinquamus cum desiderio illum iterum sumendi, ad animæ nostræ fervorem augendum.

§ VII.

*De Corona beatæ Mariæ Virginis
et aliis precibus.*

22. Alibi de devotione erga B. Virginem Mariam, quæ sacerdotum propria est, loquuti sumus: hic duo eis commendanda erga tantam Matrem pietatis exercitia censemus, quæ vulgaria in Ecclesia sunt, fidelibus omnibus communia et innumeris indulgentiis aucta; videlicet B. Virginis Rosarium vel precum corona, et triplex in die salutatio, mane, meridie et vespere.

Antiquissimus est in Ecclesia precum rosarium in Virginis Mariæ honorem recitandus, ex quo B. Pater Dominicus miram contra Albigenses ac Valdenses opem implo-

ravit. Quod si fideles laici saltem quotidie harum precum tertiam partem vulgo recitant, mysteriaque redemptionis nostræ ac Virginis Mariæ recolunt, ut ejus auxilium implorent eamque collaudent; quanto inviolabilius, ferventius et devotius viri ecclesiastici et religiosi hoc exercitium peragent, qui sibi speciali ratione noverunt Dei matrem suam esse sanctissimam matrem? Quamvis ergo aliis precibus et quamplurimis distineantur laboribus, ne has prætermittant cum magno animi fervore preces quotidie recitare. S. Franciscus Salesius, ut tantis obrutus sollicitudinibus et occupationibus sibi quodammodo inviolabilem legem imponeret, votum emisit sub gravi quotidie saltem tertiam Rosarii partem recitandi. Non ejusmodi votum certe suademus, quod nec ipse S. Franciscus Salesius suadebat, sed cum illo sacerdotes omnes rogamus ne unquam hunc piissimum morem intermittant, fidelesque Christi omnes hortentur, ut in eo libenter constanterque permaneant.

23. Nec minimi facienda tripla diurna salutatio Virgini Matri, cujus auctorem S. Bonaventuram ferunt. Per eam summum incarnationis et annuntiationis mysterium recolimus, ut mediatrice Maria, sanctissimæ et individuae Trinitati ter in die gratias agamus, simulque gratos nos filios erga Virginem Mariam exhibeamus, quæ Verbi æterni

carnem in ea sumentis Mater effici voluit, ut a peccatis redempti etiam Dei filii cœlique heredes fieremus. Per eam tempore paschali cum B. Virgine gaudiorum partem habemus, quibus, resurgente Domino, ipsa redundavit, atque obsecramus ut tantorum gaudiorum in cœlis potissimum participes fieri possimus. Teneant igitur fideliter presbyteri hanc piam trinam salutationem, atque in parœciis, ubi hic sanctus mos deferbit, rursus renouent et fidelibus populis commendent.

§ VIII.

De invisendo Ss. Eucharistiæ Sacramento.

24. Gavisus sum hæc verba in Statutis leodiensis diœcesis perlegens: « Sanctissimum Sacramentum quotidie, quantum fieri potest, per semihoram vel saltem quadrantem, summa rêverentia, assiduitate et pietate visitare nullus clericus omittat (1). » Presbyteris sane tamquam suo jure et munere functuris corpus Christi sacratissimum adorandum, custodiendum, deferendum, tradendum et defendendum commissum est: eorum igitur est ejus solitudinis socios fieri, illudque devotissime adprecari, pro se, pro Ecclesia, pro Christi fidelibus et pro hære-

(1) Statut. diœc. leod. Tit. 1, c. 2, a. 1.

ticis et infidelibus hominibus; ex eo amoris flammam et zeli gloriæ Dei et salutis animarum haurire; ejusque injurias, quibus quotidie ab impiis afficitur, reparare. Igitur non semel in die sed frequenter, ter ad minimum, ut alibi dictum est, si non per horæ quadrantem, saltem per aliquot non brevia horæ momenta, non omittant sacerdotes Dei, coram augustissimo Eucharistiæ sacramento, se præsentem sistere eumque adorare.

25. Libri non desunt, qui harum visitationum materiem aptissimam subministrant: at libris ne indigemus cum parentem, fratrem, amicum invisimus? Satis sit igitur pro libro cor ardens habere, ex quo affectus erga Christum et obsecrationes desumamus. Sanctus Franciscus Borgia septies in die Eucharistiæ sacramentum invisibat, in honorem scilicet septem effusionum sanguinis Domini Jesu, et pro unaquaque unum Spiritus sancti donum exostulabat. Septem sanguinis effusiones contemplabatur in circumcissione, in horto, in flagellatione, in spinea coronatione, in manibus cruci affixis, in pedibus item cruci affixis et in latere lancea vulnerato. Unusquisque pro suo devotionis modulo, nunc unum, nunc alium, Christum in Eucharistia visitandi methodum adhibeat: sed imprimis petamus ab eo humilitatem, mansuetudinem et amorem, ut ne

nos unquam in tentationem inducat, ut regnum ejus adveniat, et ne Ecclesia suorum hostium manibus tradatur.

§ IX.

De examine conscientiae.

26. Bis in die communiter viri religiosi et boni ecclesiastici seculares conscientiam suam discutunt, semel ante meridiem et semel ante cubitum, ut si quid deliquerint ex corde doleant, et nova de cetero non peccandi proposita effingant. Sed saltem semel in die ante cubitum in Statutis diocesanis hae animae discussio ecclesiasticis viris commendatur. Quis non videat eam summopere necessariam esse, ut Deo, cui placere cupimus, invisī non simus? errare enim hominis est etiam justī, qui septies in die cadit; oportet igitur ut quae per ignorantiam, per fragilitatem, vel etiam per malitiam patravimus, discussione conscientiae detecta, dolore animi et fletu deleamus. Utilis est hae discussio ad peccata minuenda, ad vitia resecanda, ad virtutes animo inserendas, ad animae quietem comparandam, denique ad humilitatem exercendam et prudentiam experientiae ope acquirendam; quia detectis culpis causisque culparum, cautiores in posterum fimus et media corrigendae vitae invenimus.

27. Quinque puncta vulgo continet conscientiae examen:

1° *Gratiarum actionis*, Deo pro innumeris nobis collatis beneficiis, unde in fine argumentum doloris et tristitiae desumere fas erit.

2° *Petitionis luminis*, ut clare facta nostra et infecta dignoscamus, « Pravum enim est cor hominis et inscrutabile, quis cognoscet illud (1)? » A Deo igitur Patre luminum, a Christo, qui illuminat omnem hominem, a Spiritu sancto, qui mentes hominum visitat, lumen petamus et gratiam.

3° *Discussionis animae*, qua non modo pravas cogitationes, verba et opera inquiremus, quae peccantes contra officia nostra erga Deum, erga nosmetipsos et erga proximos commisimus; sed etiam bona opera quae vel prava intentione vel modo indigno depravata fuerunt. Neque hoc satis, verum et omissiones ex culpabili negligentia scrutari oportet, et culparum causas, ut media investigemus ad proficiendum in virtutibus, ad errores corrigendos.

4° *Contritionis*, quae facile elicitur si praeculis ponamus tum peccata ab ultimo conscientiae examine patrata, tum praeterita omnia et singula, eaque tamquam onus grave quo deprimimur, cum Dei majestate, benignitate, misericordia et bonitate, quae saepissime ignovit, conferamus.

(1) Jer. xvii, 9.